

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: **ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

**3. Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά:
Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία**

Οι φίλοι μας τα ζώα

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το πρόγραμμα για τα ζώα απευθύνεται σε μαθητές/τριες του νηπιαγωγείου Τραγανού. Τα ζώα είναι ένα θέμα που κινεί το ενδιαφέρον των παιδιών και μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να τα εμπλέξει και να τα μυήσει στη λογική των εργαστηρίων δεξιοτήτων. Με βάση τις εμπειρίες τους και πληροφορίες που αναζητούν, τις επεξεργάζονται και τις αξιοποιούν οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούνται και ενεργοποιούνται προκειμένου να προστατέψουν κάθε κρίκο της αλυσίδας του οικοσυστήματος γύρω τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση γνώσεων, στάσεων και αξιών, κυρίως όμως δεξιοτήτων των μαθητών/τριών σε σχέση με τα ζώα. Πιο συγκεκριμένα το πρόγραμμα αφορά τον δεύτερο θεματικό κύκλο των εργαστηρίων δεξιοτήτων με τίτλο «Φροντίζω το περιβάλλον» και την υποθεματική «Παγκόσμια και τοπική Πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, Δικαιώματα των ζώων και Αειφορία» με συνδυαστική εστίαση κυρίως στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα (4cs):

A1. Δεξιότητες μάθησης 21^{ου} αιώνα (4cs) (Κριτική σκέψη, Επικοινωνία, Συνεργασία, Δημιουργικότητα)

A2. Ψηφιακή μάθηση 21^{ου} αιώνα (4cs σε ψηφιακό περιβάλλον) (Ψηφιακή επικοινωνία, Ψηφιακή συνεργασία, Ψηφιακή δημιουργικότητα, Ψηφιακή κριτική σκέψη, Συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας)

A3. Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας

Ζητούμενο είναι οι μαθητές από μικρή ηλικία να προβληματίζονται για όσα συμβαίνουν γύρω τους, να σκέφτονται κριτικά, να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν, να ενεργοποιούν τη φαντασία τους και να δημιουργούν, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας δράσεις.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Για την υλοποίηση των εργαστηρίων για τα ζώα ο/η εκπαιδευτικός θα χρειαστεί άφθονες εικόνες από ζώα. Επίσης χρειάζεται να κατέχει βασικές

δεξιότητες στην τεχνολογία και κάποια εξοικείωση με ψηφιακές εφαρμογές / παιχνίδια, που προτείνονται προκειμένου να προετοιμάσει τις δραστηριότητες.

Από την πλευρά των μαθητών δεν απαιτούνται κάποιες ιδιαίτερες γνώσεις ή δεξιότητες πέρα από τις προβλεπόμενες για την ηλικία τους.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοιχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης. Κάθε εργαστήριο θα αναπτύσσεται σε ένα φύλλο A4 με βάση τη ρουμπρίκα του Παραρτήματος (1 σελίδα ανά εργαστήριο = 7 σελίδες)

ΣΧΟΛΕΙΟ	Νηπιαγωγείο Τραγανού		ΤΜΗΜΑ 1ο	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ: 2022-2023
Θεματική	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 2. Φροντίζω το περιβάλλον		Υποθεματική	Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ	Νήπια / προνήπια			
Τίτλος	Οι φίλοι μας τα ζώα			
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	δεξιότητες του 21 ^{ου} αιώνα (4cs)			
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία			

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • δεσμεύονται στη διερεύνηση θεμάτων που αφορούν τα ζώα, • διατυπώνουν προσδοκίες και ερωτήματα που θα ήθελαν να απαντήσουν μέσω του εργαστηρίου για τα ζώα, • αξιολογούν και • αναστοχάζονται πάνω στη δουλειά τους. 	<p>Μια κοντινή ματιά στα ζώα</p> <p>(3 ώρες)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία συμβολαίου με τους κανόνες που θα ακολουθήσουμε στην τάξη και στο εργαστήριο (τι είναι καλύτερο να κάνουμε;) <p>Τα νήπια ζωγραφίζουν τους κανόνες: δίνουμε έτοιμες εικόνες να τις χρωματίσουν και φτιάχνουμε πίνακα αναφοράς με τους κανόνες που τον αναρτούμε στην τάξη αφού τον υπογράψουμε όλοι.</p> <p>Επιλέγουν από μια κάρτα που απεικονίζει ένα ζώο. Με μουσική που επιλέγουν τα παιδιά, κινούνται στο χώρο και στο σταμάτημα της μουσικής βρίσκουν το παιδί που έχει την κάρτα με το ίδιο ζώο (ίδια εικόνα) και γίνονται ζευγάρια. Ακολουθως κινούνται με μουσική και στο σταμάτημα γίνονται τετράδα (δύο ζευγάρια καρτών με τα ίδια ζώα-διαφορετική εικόνα).</p> 2. Οι μαθητές/τριες μπαίνουν στην τάξη ενώ ακούγεται τραγούδι για ένα ζώο και όλοι κάνουν ότι κάνει ο/η εκπαιδευτικός που δραματοποιεί το τραγούδι και ακολουθούν όλα τα παιδιά. 3. Σε κύκλο κάθε μαθητής/τρια αναφέρει ένα (αγαπημένο του) ζώο. 4. Σε απλά κινητικά παιχνίδια κάθε μαθητής μιμείται κινήσεις και χαρακτηριστικά κάποιου(αγαπημένου) ζώου – παντομίμα και οι υπόλοιποι πρέπει να καταλάβουν ποιο ζώο μιμείται ο/η συμμαθητής/τρια τους. 5. Σε κύκλο οι μαθητές/τριες με καταιγισμό ιδεών αναφέρουν όσα θα περίμεναν και θα ήθελαν να μάθουν σχετικά με τα ζώα, πιθανόν και με τη μορφή ερωτημάτων. 6. Σε κύκλο οι μαθητές/τριες σχολιάζουν πώς τους φάνηκε το 1^ο εργαστήριο και ποιές ήταν οι πιο διασκεδαστικές στιγμές και τι καινούριο έμαθαν.

Οι μαθητές να:

- περιγράφουν κατοικίδια ζώα που έχουν στο σπίτι τους ή στο σπίτι της γιαγιάς και του παππού,
- αναγνωρίζουν τη συναισθηματική σχέση ανθρώπων και ζώων,
- περιγράφουν ανάγκες και συνήθειες των ζώων,
- αξιολογούν και
- αναστοχάζονται πάνω στη δουλειά τους.

Φέρνω τα ζώα στην τάξη μου

(3 ώρες)

1. Ο/η εκπαιδευτικός έχει ζητήσει από τα παιδιά να του/της στείλουν διαδικτυακά ή να φέρουν οι μαθητές/τριες φωτογραφικό υλικό που έχουν οι ίδιοι/ίδιες δημιουργήσει με κατοικίδια ζώα στο σπίτι τους ή/και στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς. Με αφορμή τις φωτογραφίες οι μαθητές/τριες περιγράφουν τα κατοικίδιά τους, ανάγκες και συνήθειές τους.

Αναστοχάζονται πάνω στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους ανθρώπους και τα ζώα εστιάζοντας σε συναισθήματα.

2. Φέρνουν το αγαπημένο τους λούτρινο ζωάκι και το παρουσιάζουν (ποιος τους το πήρε, πως το λένε, τι κάνουν μαζί του)

3. Φύλλο εργασίας: Ζωγραφίζουν το αγαπημένο τους ζώο.

4. Κατασκευάζουν με πλαστελίνη αγαπημένα ζώα τους.

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ταξινομούν ζώα σε μεγάλες κατηγορίες, • εντοπίζουν κριτήρια με βάση τα οποία δημιουργούνται ταξινομήσεις με βάση τον τόπο όπου ζουν (θάλασσα, στεριά, ουρανό), • συνεργάζονται, • λαμβάνουν από κοινού αποφάσεις σε ομάδες, • υποστηρίζουν τις θέσεις τους • διακρίνουν σε δύο κατηγορίες ζώα που γεννούν μικρά (θηλαστικά) και ζώα που γεννούν αυγά (ωοτόκα). 	<p>Ζώα σε παρεούλες</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>1. Πέντε μεγάλα κανσόν σε διαφορετικά χρώματα απλώνονται στην τάξη. Σε κάθε κανσόν υπάρχει γραμμένος ο τίτλος μιας κατηγορίας ζώων μαζί με μια χαρακτηριστική εικόνα (αυλή, δάσος, ζούγκλα, αέρας, νερό).</p> <p>Μπορεί να είναι ζώα της θάλασσας, ζώα της στεριάς, ζώα του ουρανού. Η εκπαιδευτικός σχολιάζει και δίνει οδηγίες. Στις τριάδες τους οι μαθητές/τριες παίρνουν ένα πακέτο με κάρτες / εικόνες ζώων και τις ταξινομούν σε κατηγορίες αφήνοντας τις εικόνες στο κανσόν που ταιριάζει. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία οι ομάδες αιτιολογούν, γιατί άφησαν τις εικόνες τους στο κάθε κανσόν και αναστοχάζονται στην ολομέλεια της τάξης σχετικά με τα κριτήρια, με τα οποία αποφάσισαν και αν χρειάζεται να αναπροσαρμόσουν την επιλογή τους.</p> <p>Αντιστοιχίσεις στον Η/Υ ζώα και το φυσικό τους περιβάλλον - Φύλλο εργασίας:</p> <p>Επιπλέον, αναστοχάζονται και σχολιάζουν τον τρόπο που δούλεψε κάθε ομάδα, εντοπίζουν στοιχεία που λειτούργησαν πολύ καλά και άλλα που θα μπορούσαν να τα βελτιώσουν.</p> <p>Πάντα μπορούν να εκφράζουν πώς ένιωσαν στη συνεργασία τους.</p> <p>2. Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη διάκριση θηλαστικών και ωοτόκων ζώων. Με εικόνες δημιουργούν μια νέα ταξινόμια (φύλλο εργασίας).</p> <p>3. Διαβάζουμε στην παρεούλα παραμύθι με πρωταγωνιστές ζώα («το ασημόπαπο» του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν) και στη συνέχεια το δραματοποιούν.</p> <p>4. Στην ολομέλεια κάθε μαθητής / τρια αναφέρουν αγαπημένα τους παραμύθια με ζώα.</p>
--	--	--

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • περιγράφουν τα εξωτερικά μέρη ενός ζώου: κεφάλι, σώμα, αυτιά, μύτη, ουρά... • συνδέουν εξωτερικά μέρη των ζώων με τη χρησιμότητά τους και ιδιαίτερες ικανότητες όπως φτερά – πετάνε, βράγχια – επιβιώνουν στο νερό... 	<p>Τα εξωτερικά μέρη των ζώων και η χρησιμότητά τους</p> <p>(3 ώρες)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Με αφορμή τον μύθο του Αισώπου, η αλεπού και το λελέκι, ξεκινά ένας προβληματισμός για τη χρησιμότητα κάποιων εξωτερικών χαρακτηριστικών των ζώων. 2. Ονομάζουν τα εξωτερικά μέρη του σώματός τους και συζητούν για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ζώων που τους επιτρέπουν, για παράδειγμα, να ζουν στη θάλασσα ή στη στεριά, να πετούν ή να έχουν ιδιαίτερες ικανότητες. 3. Ανασυνθέτουν εικόνες ζώων (κεφάλι-σώμα - πόδια) – παζλ. 4. Ζωγραφίζουν ζώα και στη συνέχεια κόβουν τις εικόνες χωρίζοντας τα μέρη του σώματος των ζώων (κεφάλι, σώμα, ουρά). Στη συνέχεια τις ανασυνθέτουν. 5. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού που γράφει λέξεις στον πίνακα, οι μαθητές/τριες πίσω από κάθε κομμάτι αντιγράφουν, όπως μπορούν, την ονομασία κάθε μέρους του σώματος του ζώου.
---	--	--

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • διακρίνουν τη χρησιμότητα των φωλιών, • σέβονται τις φωλιές των ζώων, • αντιστοιχίζουν ζώα με φωλιές, • κατασκευάζουν φωλιές για ζώα, • ευαισθητοποιούνται γύρω από το θέμα της εγκατάλειψης ζώων, • συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις, 	<p>Τα «σπίτια» των ζώων – αδέσποτα ζώα</p> <div style="text-align: center;"> <p>(3 ώρες)</p> </div>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Το εργαστήριο ξεκινά με το ερώτημα: Πού μένουν τα ζώα; Οι μαθητές/τριες παίζουν επιτραπέζια παιχνίδια καθώς και σε φύλλα εργασίας αντιστοιχίζουν ζώα με κατοικίες. 2. Συνεχίζουμε με το ερώτημα: Έχουν σπίτι όλα τα ζώα; Αναφορά στα αδέσποτα ζώα. 3. Οι μικροί μαθητές με καταιγισμό ιδεών αναφέρουν δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αδέσποτα ζώα. Προφορικά συνεχίζουν τη φράση «Αν ήμουν ένα αδέσποτο σκυλάκι στον δρόμο...». <p>Συζητούν, σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις για την υποστήριξη των αδέσποτων ζώων της γειτονιάς του σχολείου (ταΐζουμε τα αδέσποτα ζώα της γειτονιάς- φτιάχνουμε ταΐστρες για τα πουλιά). Περιγράφουν πώς πλησιάζει κάποιος ένα αδέσποτο ζώο στον δρόμο.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Διαβάζουμε και προβληματιζόμαστε με σχετικό παραμύθι (Ξουτ: η ιστορία ενός αδέσποτου σκύλου).
--	---	--

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • εντοπίζουν περιπτώσεις κακοποίησης ζώων, • εντοπίζουν ανθρώπινες δραστηριότητες που θέτουν σε κίνδυνο την ύπαρξη κάποιων ζώων, • προτείνουν λύσεις στο πρόβλημα. 	<p>Ζώα σε αιχμαλωσία - Κακοποίηση ζώων</p> <p>(3 ώρες)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Με αφορμή υλικό από το διαδίκτυο ξεκινά συζήτηση για κακοποιημένα και σε αιχμαλωσία ζώα (ζώα σε τσίρκο, σε ζωολογικούς κήπους, πειραματόζωα σε εργαστήρια, ζώα που χρησιμοποιούνται σε αγώνες όπως ταυρομαχίες ή στον ιππόδρομο, ζώα που τα σκοτώνουν για να πάρουν τα δόντια, το δέρμα τους). 2. Ζητάμε από γονείς να βρουν μαζί με τα παιδιά φωτογραφίες με κακοποιημένα ή σε αιχμαλωσία ζώα από το διαδίκτυο και να συζητήσουν με τα παιδιά τους για τις συγκεκριμένες φωτογραφίες. 3. Παρουσιάζει κάθε παιδί στην ολομέλεια τη φωτογραφία με το κακοποιημένο ή σε αιχμαλωσία ζώο. 4. Συγκεντρώνουμε όλες τις φωτογραφίες και γράφουμε σλόγκαν με τίτλο «Εάν τα ζώα είχαν φωνή, θα μας έλεγαν ....». 5. Οι μαθητές/τριες συζητούν πώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν ένα ζώο που έχει τραυματιστεί ή διατρέχει για τον οποιονδήποτε λόγο κίνδυνο η ζωή του ή ένα ζώο που κακοποιείται.
---	--	---

<p>Οι μαθητές να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • αποτιμούν την εμπειρία τους στο πλαίσιο του εργαστηρίου (θετικά – αδύναμα σημεία, οφέλη, δυσκολίες), 	<p>Διάχυση</p> <p>Αξιολόγηση / αναστοχασμός του εργαστηρίου των ζώων</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>1. Συνεργασία τριών νηπιαγωγείων για τη δημιουργία ενός «νέου» παραμυθιού.</p> <p>Το 1^ο νηπιαγωγείο επιλέγει 6 λέξεις σχετικές με τα ζώα και τις δίνει στο 2^ο νηπιαγωγείο, το οποίο γράφει ένα παραμύθι με βάση αυτές τις λέξεις. Το 3^ο νηπιαγωγείο αναλαμβάνει να εικονογραφήσει το «νέο» παραμύθι. Στη συνέχεια το 1^ο νηπιαγωγείο γράφει κάτω από τις ζωγραφιές τα βασικά σημεία του παραμυθιού, το δένει και το μοιράζει στις βιβλιοθήκες των τριών νηπιαγωγείων.</p> <p>Τέλος το «νέο» παραμύθι θα αναρτηθεί σε κεντρικό ταμπλό των σχολείων ή και θα ψηφιοποιηθεί και θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του κάθε σχολείου.</p> <p>2. Αναστοχάζονται και συζητούν για όσα τους άρεσαν, πράγματα που έμαθαν και πιθανές δυσκολίες που συνάντησαν.</p>
---	---	--

Φύλλο περιγραφικής αξιολόγησης

	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: Φροντίζω το περιβάλλον Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά: Ζωοφιλία, δικαιώματα ζώων και αειφορία
	ΤΙΤΛΟΣ: Οι φίλοι μας τα ζώα

=	Σχόλια μαθητή/τριας
Τι καινούριο έμαθα...	
Μου άρεσε περισσότερο ...	
Δεν μου άρεσε ...	
Κατάφερα να ...	
Δυσκολεύτηκα όταν...	
Θα ήθελα ακόμα να ...	
Με την ομάδα μου ...	

Κλείδα αξιολόγησης μαθητή/ τριας

ΔΕΙΚΤΕΣ	1 Αρχό- μενη	2 αναπτυσ- σόμενη	3 Ικανο- ποιητική	4 Εξαιρε- τική
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ				
Γνωρίζει τα χαρακτηριστικά, τις συνήθειες, τις ανάγκες των ζώων και την διάκρισή τους σε ομάδες				
Κατανοεί την ανάγκη προστασίας των ζώων				
Εφαρμόζει ανάλογα με την ηλικία του, μέτρα απέναντι στην αιχμαλωσία και την κακοποίηση των ζώων				
Δεξιότητες Επικοινωνίας				
Μπορεί να εκφράζει τις σκέψεις του/της για ένα πρόβλημα				
Δεξιότητες ακρόασης και παρατήρησης				
Ακούει προσεκτικά τους άλλους				
Εκφράζει απόψεις, ανταλλάσσει πληροφορίες				
Δεξιότητες Δημιουργικότητας				
Πειραματίζεται με τη δημιουργία μιας νέας ιδέας δίνοντάς της νέα μορφή				
Νιώθει άνετα σε μη οικείες καταστάσεις				
Δεξιότητες Κριτικής Σκέψης				
Οικοδομεί συλλογισμούς μέσα από προσεκτική παρατήρηση				
Ακολουθεί συγκεκριμένα βήματα επίλυσης προβλήματος				
Ζητά διευκρινίσεις από τρίτους σχετικά με καινούργιες πληροφορίες, όποτε χρειάζεται				
Επιχειρηματολογεί για την επιλογή μιας λύσης				
Δεξιότητες Επίλυσης Συγκρούσεων				
Μπορεί να βρίσκει εναλλακτικές λύσεις για την επίλυση των συγκρούσεων				
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΖΩΗΣ				
Σεβασμός				
Δίνει χώρο στους άλλους για να εκφράζονται				
Υπευθυνότητα				
Δείχνει ότι αποδέχεται την ευθύνη για τις πράξεις του/της				
Υποβάλλει εγκαίρως τη δουλειά που του/της έχει ανατεθεί				

Πολιτειότητα				
Εκφράζει προθυμία να συνεργαστεί και να δουλέψει με άλλους				
Δεξιότητες Ενσυναίσθησης και ευαισθησίας				
Αναγνωρίζει, εκφράζει και διαχειρίζεται συναισθήματα				
Λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα των άλλων				
Μπορεί να αναγνωρίζει πότε ένας σύντροφος χρειάζεται τη βοήθειά του/της				
Δεξιότητες Προσαρμοστικότητας				
Προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις επιστρατεύοντας μια καινούργια δεξιότητα				
Ανθεκτικότητα				
Αντεπεξέρχεται καλά σε απρόβλεπτες καταστάσεις				
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥ				
Δεξιότητες αναλυτικής σκέψης και κριτικής σκέψης				
Ακολουθεί ρουτίνες σκέψεις και αναστοχάζεται				
Μπορεί να αναγνωρίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στις καινούργιες πληροφορίες και σε όσα είναι ήδη γνωστά				
Δείχνει ότι σκέφτεται κατά πόσον οι πληροφορίες που χρησιμοποιεί είναι σωστές				
ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ				
Χειρίζεται το ποντίκι				
Ψάχνει για απλά δεδομένα				

	1^ο επίπεδο εκδήλωσης δεξιότητας	2^ο επίπεδο εκδήλωσης δεξιότητας	3^ο επίπεδο εκδήλωσης δεξιότητας	4^ο επίπεδο εκδήλωσης δεξιότητας
Διαβαθμίσεις	Αρχόμενη	Αναπτυσσόμενη	Ικανοποιητική	Εξαιρετική
Παρατηρούμενες ενδείξεις ως προς τη δεξιότητα. Ο/Η μαθητής/τρια ...	Ανταποκρίνεται ως προς τη δεξιότητα σε επιδείξεις, υποδείξεις, δραστηριότητες καθοδήγησης	Καταβάλει προσπάθεια, συμμετέχει ενεργά, δοκιμάζει/πειραματίζεται, δεν εγκαταλείπει, ζητά υποστήριξη κατά την εμπλοκή του/της στη δραστηριότητα	Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και προωθεί συνεργατικές στρατηγικές κατά την εμπλοκή του/της στη δραστηριότητα	Εκδηλώνει αυθεντική διάθεση για γενίκευση, μεταφέρει την εκδηλούμενη δεξιότητα σε άλλες δραστηριότητες, συμμετέχει ολόπλευρα στη δραστηριότητα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το εργαστήριο ξεκίνησε με τη δημιουργία συμβολαίου. Επιλέξαμε με τα παιδιά τους κανόνες που θα ορίζουν το πρόγραμμά μας. Τα νήπια θυμόντουσαν από πέρυσι τους κανόνες και είχαν αρκετές ιδέες, ενώ τα προνήπια δυσκολεύτηκαν και ιδιαίτερα στη δημιουργία ζευγαριών. Φάνηκε ότι δεν κατανόησαν τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν. Όμως, στα επόμενα εργαστήρια η δημιουργία ομάδων τα δυσκόλεψε λιγότερο. Ωστόσο, στις ομάδες τα νήπια ήταν εκείνα που κατεύθυναν τη συζήτηση (αν και αρκετά προνήπια αναγνώριζαν τα ζώα και ήξεραν τον τόπο κατοικίας τους π.χ. ζούγκλα, δάσος, κλπ)

Το «αγαπημένο τους ζώο» παρουσίασε μεγάλη ποικιλία. Κυριάρχησαν βέβαια τα ζώα της αυλής, αναφέρθηκαν ωστόσο και το λιοντάρι, η τίγρης και οι δεινόσαυροι. Στην παρουσίαση, στην ολομέλεια, του αγαπημένου τους ζώου εκφράστηκαν με χαρά και χωρίς δυσκολία.

Στα κινητικά παιχνίδια και στην παντομίμα, όπως ήταν αναμενόμενο, έδειξαν ενδιαφέρον και υπήρξε αρκετή συμμετοχή ακόμα και από τα μικρά. Το ίδιο και η δραματοποίηση. Ωστόσο, αν και ήθελαν όλα να συμμετάσχουν, λίγα ήταν αυτά που «έπαιξαν» τους ρόλους τους επαναλαμβάνοντας λόγια του κειμένου ή ακόμα καλύτερα, επινοώντας δικά τους.

Σχεδόν όλα τα παιδιά είχαν ήδη φωτογραφίες με ζώα, είτε κατοικίδια είτε ζώα που είχαν δει σε ζωολογικό κήπο, κάτι που εκμεταλλευτήκαμε στο 6^ο εργαστήριο για τα ζώα σε αιχμαλωσία. Τα συναισθήματά τους, κυρίως προς τα κατοικίδια τους, ήταν ιδιαίτερα τρυφερά, ενώ η απεικόνιση του αγαπημένου ζώου τα δυσκόλεψε ιδιαίτερα στη ζωγραφική. Αντίθετα η πλαστική (κατασκευή με πλαστελίνη) ξεδίπλωσε τη δημιουργικότητά τους.

Η αντιστοίχιση στον Η/Υ δεν έγινε από όλα τα παιδιά. Κάποια αρνήθηκαν να δοκιμάσουν και αρκετά ήταν εκείνα που έλλειπαν.

Από τα παραμύθια που ανέφεραν φάνηκε ότι στο σπίτι τους διαβάζουν κυρίως τα κλασικά παραμύθια. Έτσι αναφέρθηκαν «τα τρία γουρουνάκια», «τα επτά κατσικάκια», «η χρυσομαλλούσα και οι αρκούδες», «ο λαγός και η χελώνα», κ.ά. Ωστόσο, αναφέρθηκε και ο «Έλμερ, ο παρδαλός ελέφαντας».

Γνώριζαν την ονομασία των περισσότερων μερών του σώματος των ζώων όπως και την κατοικία τους.

Ο όρος «αδέσποτο» αναφέρθηκε από τα ίδια τα παιδιά τόσο στον περίπατό μας, όταν συναντήσαμε κάποια ζώακια, όσο και από εκείνα που βλέπουμε καθημερινά έξω από το σχολείο μας. Οι απαντήσεις τους στο «αν ήμουν ένα αδέσποτο σκυλάκι στον δρόμο...» περιορίστηκαν στην έλλειψη φαγητού και σπιτιού. Αναφέρθηκε ωστόσο, και η έλλειψη οικογένειας.

Αναφορικά με τα ζώα σε αιχμαλωσία και τα κακοποιημένα, ενώ γνώριζαν ότι τα ζώα δεν θα πρέπει να ζουν στο τσίρκο γιατί εκεί υποχρεώνονται να κάνουν πράγματα που δεν μπορούν, δεν έδειξαν την ίδια ευαισθησία για τα ζώα στον ζωολογικό κήπο, θεωρώντας ότι για κάποια ζώα αυτός είναι ο τόπος κατοικίας τους. Μόνο στις εικόνες με τα κλουβιά αντέδρασαν.

Ιδιαίτερα συγκινητικά ήταν τα λόγια που απέδωσαν στα κακοποιημένα και σε αιχμαλωσία ζώα. «Εάν τα ζώα είχαν φωνή, θα μας έλεγαν...» «πονάω, φοβάμαι, θέλω να πάω στη μαμά μου» είναι μόνο

λίγες από αυτές. Ομοίως, εντυπωσιάζουν οι απαντήσεις των παιδιών στο φύλλο περιγραφικής αξιολόγησης στην ερώτηση «τι έμαθα», όπου απαντούσαν «να μη βαράω τα ζώα» και «να δίνω φαγητό στα αδέσποτα ζώα».

Τέλος, το παραμύθι «στήθηκε» από τους μαθητές/τριές μας πάνω στις λέξεις που μας έστειλαν οι φίλοι μας από το νηπιαγωγείο Καλυβίων «δέντρο, κυνηγός, σκυλί, τίγρης, παπούτσι, πούπουλο». Οι ιδέες των παιδιών ήταν πλούσιες και πολύ ενδιαφέρουσες (ακόμα και αρκετά προνήπια συμμετείχαν σε αυτό), ενώ όλα συμφώνησαν να φτιάξουμε ένα παραμύθι αστείο «για να γελάσουν οι φίλοι μας όταν το διαβάσουν», όπως είπαν. Το αποτέλεσμα, πράγματι είναι εντυπωσιακό. Οι ζωγραφιές των φίλων μας από τα νηπιαγωγεία Καλυβίων και Χαβαρίου απέδωσαν ακριβώς ότι είχαμε στο μυαλό μας όταν γράφαμε το παραμύθι!

Τα εργαστήρια σε γενικές γραμμές κύλησαν όπως αναμέναμε στον προγραμματισμό τους. Το θέμα ήταν γνωστό και ευχάριστο στα παιδιά καθώς όλα έχουν κάτι να πουν για τα ζώα. Ωστόσο, οι πολλές απουσίες των παιδιών ήταν ένα πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπίζουμε διαρκώς με συχνές επαναλήψεις δραστηριοτήτων προκειμένου να μπορούν να παρακολουθήσουν τα παιδιά που απουσίαζαν. Αυτό όμως, κούραζε τους υπόλοιπους.

Ένα άλλο πρόβλημα ήταν το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των μαθητών/τριών είναι προνήπια τα οποία άργησαν να προσαρμοστούν και δεν μπορούσαν όχι μόνο να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες αλλά και να παραμείνουν στην ίδια θέση για περισσότερο από πέντε λεπτά.